

- **MORALNO VASPITANJE KAO KOMPONENTA RAZVOJA LICNOSTI**
- ***Moral*** (grč. Mores - običaji) jeste skup pravila po kojima treba da se upravlja čovjek da bi se moglo reći za njegova djela da su dobra, časna, plemenita, bez obzira ko postavlja ta pravila, religija ili filozofi, i sl., i da li im pridajemo apsolutnu vrijednost ili ih smatramo zavisnim od vremena i mjesta.
- Područje vaspitanja koje u centar pažnje stavlja čovjeka i njegov život u ljudskoj zajednici, uz poštovanje i uvažavanje društvenih normi, jeste ***moralno vaspitanje***.
- ***Ono je uvijek i društveno vaspitanje***, jer priprema pojedinca za zajednički život u zajednici.
- ***Moral obuhvata*** principe, norme, pravila i zahtjeve koji određuju i regulišu ponašanje ljudi u svim oblastima društvenog i ličnog života, odnose prema stvarima i pojavama realnog svijeta i uzajamne odnose u ispunjavanju obaveza prema društvu, određenoj socijalnoj grupi, drugim ljudima i samom sebi.

- ***Vaspitna funkcija morala*** je zasnovana na organizovanom i usmjerenom radu da se kod onih koje vaspitavamo *formiraju poželjni moralni kvaliteti*. Spoljašnji moralni društveni zahtjevi treba da postanu subjektivne norme ponašanja ličnosti.
- Treba imati u vidu da iako se pod moralom podrazumijeva skup opšteobavezujućih normi i obrazaca ponašanja, a odnose se na postupke koji se mogu razmatrati kao dobri ili rđavi, da mnoge norme i oblici ponašanja nemaju ničeg zajedničkog sa moralom (obavezujući propisi ponašanja stanara, pješaka, vozača, itd.)
- ***Proces moralnog razvoja i vaspitanja se ostvaruje usvajanjem određenih znanja*** na osnovu kojih se formira sistem moralnih vrijednosti, razvijaju moralna osjećanja i stvara moralno iskustvo. Ovaj *proces je individualizovan i personalizovan*, jer se odvija u pojedinoj ličnosti. Individua bi trebalo da te vrijednosti i ideje prihvati kao svoje i da ih ne samo poznaje već i postupa po njima kao svojim.
- ***Moralnost ne zavisi samo od moralnog sadržaja već i od intelektualne sposobnosti pojedinca, od snage njegove volje, koja se pokazuje na planu saznanja i na planu aktivnosti, kao i od njegovih namjera.***

- Ipak, teško je pretpostaviti takvu univerzalnu normu koja bi se mogla primijeniti na svaku individualnu situaciju nezavisno od vremena i mesta.
- **Tri osnovne funkcije morala:**
 - **gnoseološka** (iskazuje se u specifičnosti uzajamnih odnosa ljudi koji imaju društveni značaj, a javljaju se u njihovom neposrednom opštenju. To se ostvaruje u moralnim pogledima, ocjenama, normama, osjećanjima, postupcima, itd.);
 - **regulativna** (nastoji da uredi i uskladi odnose čovjeka prema čovjeku, porodici, društvu. Stepenn efektivnosti i uticaja ove funkcije zavisi od karaktera određenog društva); i
 - **vaspitna** (zasnovana je na organizovanom i usmjerenom radu da se kod onih koje vaspitavamo formiraju poželjni moralni kvaliteti).

- **Proces moralnog vaspitanja proizilazi** iz jedinstva njegove objektivne i subjektivne strane. Objektivnom se izražavaju moralni zahtjevi društva a u subjektivnoj dolaze do izražaja odnosi ličnosti prema društvu, ljudima, ovladavanje društvenim normama i zahtjevima i njihovo ostvarivanje. Dakle, **glavni zadatak moralnog vaspitanja** je da spoljašnji društveni moralni zahtjevi postanu subjektivne norme ponašanja ličnosti.
- **Osnovni cilj moralnog vaspitanja** odnosi se na formiranje pojedinca kao moralnog subjekta koji misli, osjeća i djeluje u skladu sa zahtjevima društvenog morala, vrijednosti, zahtjeva i pravila. Radi se o **moralnom profilu pojedinca**, koji se u procesu moralnog razvoja i vaspitanja javlja kao realnost u neposrednoj transformaciji – kao cilj koji u vaspitanju nastojimo da ostvarimo.

- **U moralnom vaspitanju zadaci obuhvataju:**
 - usvajanje odgovarajućih etičkih znanja, vrijednosti, normi i principa opštedruštvenog morala,
 - razvijanje moralne volje,
 - slobodu moralnog izbora,
 - odgovorno ponašanje, i
 - formiranje moralnog lika pojedinca kao člana društvene zajednice putem prakse moralnog ponašanja.
- ***U ostvarivanju zadataka moralnog vaspitanja*** osim društva, porodice i škole *važnu ulogu imaju i* sredstva masovnih komunikacija, drugovi i prijatelji, odrasli, razne socijalne grupe, okolina, itd.
- Terminom ***princip*** (lat. Principium – početak, osnova) označava se osnova od koje se polazi i kojom se valja rukovoditi u različitim oblastima djelatnosti. Moralni principi se razmatraju kao najopštiji, osnovni zahtjevi moralnog ponašanja, izražavaju kriterijume formirane u svijesti društva koji se odnose na moralnu suštinu čovjeka, njegov duhovni lik, smisao i cilj života.

- **Sistem principa moralnog vaspitanja čine:**
 - ***kompleksni prilaz vaspitanju*** (zahvata cjelovit vaspitni proces i zahtijeva usklađivanje vaspitnih ciljeva ukupnog razvoja ličnosti; pretpostavlja usklađenost cilja, zadataka, različitih metoda i postupaka vaspitnog djelovanja),
 - ***aktivni karakter moralnog vaspitanja*** (neophodna je jasna povezanost između životne aktivnosti i formiranja moralnih stavova. Proces moralnog vaspitanja mora biti organizovan tako da podstiče učenike na pozitivna djelovanja, tj. da vrednuje životno iskustvo djeteta i omogući da se ono proširuje u različitim praktičnim djelatnostima: u radu, učenju, igri, sportu, domaćim obavezama, i sl. Najefikasniji put prihvatanja moralnih normi je konkretna aktivnost koja sadrži pogodne mogućnosti za vježbanje ponašanja, formiranje navika, umijjenja i pozitivnih crta karaktera),

- **vaspitanje u kolektivu** (kolektiv učenika predstavlja društveni okvir za ostvarivanje moralnog vaspitanja, ali istovremeno i faktor tog vaspitanja. Ovaj princip zahtijeva organizaciju zajedničke djelatnosti i zajedničkih napora učenika u rješavanju opštih zadataka koji se postavljaju školi, razredu, i sl.),

- **oslanjanje na pozitivno** (suština ovog principa proizilazi iz prihvatanja da postoje komponente u strukturi svake ličnosti, određena svojstva, crte ili pozitivne osobine, te da je neophodno oslanjati se na ono što je kod učenika pozitivno, prihvatljivo ili dobro, a ne prevashodno na negativne pojave i ispravljanje uočenih slabosti i nedostataka),

- **uvažavanje individualnih i uzrasnih osobenosti** (obezbjeđivanje usklađenosti između sadržaja, metoda i postupaka i profila psihološkog uzrasta i pojedinaca),

- **jedinstvo zahtjeva i poštovanje ličnosti učenika** (visoki zahtjevi prema učenicima najčešće se spajaju sa poštovanjem i povjerenjem u njihove mogućnosti).

- ***Društveno vaspitanje*** je sastavni, nerazdvojni dio moralnog vaspitanja. Ono je uslov i rezultat razvoja cjelovite moralne ličnosti.
- ***Društveno vaspitanje*** je usmjereno na osposobljavanje čovjeka za uspješno realizovanje svojih građanskih prava, sloboda, dužnosti i obaveza koje ima u savremenom demokratskom pluralističkom društvu i zajednicama kojima pripada.
- U procesu ***društvenog vaspitanja*** neophodno je kod mladih razvijati svijest o nužnosti i značaju sopstvenog angažovanja u ostvarivanju opšteljudskih ideala, društvenih ciljeva i vrijednosti koje život čine humanijim, slobodnijim, duhovno i materijalno bogatijim i moralno vrednijim.